

Ина И. ХРИСТОВА*
Софийски универзитет „Св. Климент Охридски”
Факултет по славјански филологији

Оригинални научни рад
Примљен: 18. 11. 2016.
Прихваћен: 10. 02. 2017.

ЕВРОПСКИ ГРАДОВИ ИЗ ВИЗУРЕ ДРАГАНА ВЕЛИКИЋА: *О ПИСЦИМА И ГРАДОВИМА*

Рад се бави особеностима есејистичког приступа граду Д. Великића, који спаја лично искуство и субјективну перцепцију с ерудитским начином писања и размишљања о феномену урбаног. Предмет анализе је прожимање различитих перспектива и умножавање контекста током развијања есејистичке концептуализације града. Полазећи од теоријских поставки Епштејна, циљ рада је да покаже да се есејистичко конструисање слике града истовремено разоткрива и као начин самоспознаје интимног и интелектуалног ауторског Ја.

Кључне речи: град, есеј, присвајање града, самоспознаја ауторског Ја.

Књижевни опус Драгана Великића обележен је присуством града који функционише као примарна перспектива промишљања односа између човека и света. Док је у романескној прози та функција града подређена обликовним начелима фикцијског света, у субјективној форми есеја већ добро позната суштинска везаност пищевог сензибилитета за град разоткрива се у процесу самоспознаје интимног и интелектуалног ауторског Ја и преиспитивања сопственог културног и списатељског идентитета.

Великићеви есеји о градовима у књизи *О писцима и градовима* изграђују се у међупростору путописа, аутобиографских записа, имагинације и урбане антропологије, а приступ теми града заснован је на стапању и прожимању различитих перспектива и текстуалних стратегија. Ако се посматрају структуралне особине појединих текстова, види се да се испољавају два различита модела есејистичке тематизације града. Разлике се уочавају у доминантном принципу структуре текста. У једном типу есеја доминантне су интертекстуалне стратегије и ерудитски начин писања; присуство есејистичког Ја открива се „иза кадра” и афирмише се у интертекстуалном дијалогу. У другом типу над интертекстом влада интимитет ауторског Ја, јасно распознатљивог

* ina207@abv.bg

у опажањима и рефлексијама; есејистичко Ја непосредно афирмише и демонстрира своју индивидуалност.

Интертекстуалне стратегије најизразитије се очитују у есејима посвећеним Берлину, Бечу и Трсту. У есејима „Беч, трамваји и кафеи” и „Берлин, писци и музеји” још на почетку се конструише слична перспективизација промишљања града – из позиције читаоца литерарних наратива о граду. Док се слика Беча одвија у знаку преиспитивања читаочевог искуства кроз властито искуство живљења, Набоковљев цитат из приче „Водич по Берлину” у функцији је самоодређења пишчеве визије града у дијалогу са специфичном набоковском поетиком проспективног памћења. У оваквом контексту Великићева слика Берлина настаје као мрежа испреплетених димензија меморије, а топографија града је састављена од места и фигура памћења. Опсесивно набрајање и описивање музеја повезује се с набоковским предосећањем нестанка уобичајених ствари и њиховог претварања у вредности; с друге стране, мноштво музеја фокусира слику града на она *друга места*, која су, према концепцији Фукоа, „бесконачна акумулација времена” у простору (в. Фуко 2006: 201). Ауторова пажња је усмерена на испитивање односа између прошлости и садашњости у стварности града. Идентификација Берлина као града-гробља, „jer о његовој veleпности [...] danas uglavnom сведоче само спомен-плоће”, указује на памћење као темељни код слике Берлина (Великић 2010: 130). Тиме писац ступа у полемички однос с визуром Берлина Црњанског, као града без памћења, „који више не хаје за прошлост, већ хита ка будућности”.

За Великића „Berlin i dalje jeste jedan porušeni grad”, а „Na svemu što је sazidano kao da se ogledaju сенке рушевина” (Исто: 132). За разлику од Набоковљевих *огледала будућих времена*, која омогућавају да се тренутно и пролазно ухвати и сачува као сведочанство о постојању прошлих светова, „сенке рушевина” које се огледају у Великићевом огледалу времена сведоче о нестанку, пролазности и смрти, сугеришући и представу о историји као низу рушевина и умирања.

Сагледавање односа између прошлости и садашњости кључни је фокус и пишчевог виђења Беча. Наслов „Беч. Трамваји и кафеи” представља полазну тачку и семантичка језгра тематизације града и још на почетку текста се разоткрива у функцији књижевне реминисценције која упућује на литерарну верзију Беча у роману *На путу за Коринт* Анђеја Кушњевича. Конструисање слике града полази од цитата Кушњевича и наставља се, по речима аутора, у „dvostruком читалачком koloseku” у којем се рецепција читаоца „kontrolišе [...] на основу vlastitог iskustva življenja” (Исто: 105). Тиме се ауторова интенција писања о граду самоодређује на начин специфичан за жанровску природу есеја, чија је кључна ознака *рефлексија о властитом искуству*. Писање се одвија упоређивањем двеју врста индивидуалног искуства – доживљеног и уметничког, чији је саоднос исказан парафразом речи Имреа Кертеса „da umetnost služi da bi ponovo ostvarila trenutak” (Исто: 106). Фигура понављања, која је садржана у наведеном цитату, од пресудне је важности за декодирање Великићеве слике града као уметничке реминисценције; али понављање у визији Беча

испољава се не само као механизам индивидуалног сећања него и као принцип одржавања колективне меморије и културног континуитета града.

За разлику од пишчеве интерпретације Берлина, којој недостају димензије свакодневице града, слику Беча одређују *места свакодневице*. Трамваји и кафеи су ти сигнали града које аутор бира да би препознао град и да би (поново) одредио свој однос према граду. Опис трамвајских линија Беча у функцији је реконструкције урбане структуре, која је промишљена у контексту односа између некад и сад. Ауторова усредсређеност на испитивање тог односа одређује и његово одустајање од перспективизације града у покретним визуелним сликама. Трамвајске линије су пре свега виђене као знак непроменљивости и стабилности; отуда и мапирање града њиховим описом упућује на фиксирана и трајна значења урбаног простора.

Посебни фрагмент који је посвећен бечким кафеима у функцији је проматрања тих истих значења у другачијем контексту свакодневице града. Описи ентеријера кафана и набрајање различитих врста кафеа испреплетени су с личним чулним утисцима и са суптилном анализом социокултурних значења те посебне институције града. Сажимајући две перспективе – објективног посматрања и учешћа у ритуалу бечког кафеа, аутор се фокусира на истраживање самосвести града и на разоткривање посебних вредности на којима се заснива саосећај градског заједништва. Својим социокултурним и симболичким значењима топос кафане одликује се специфичним међупростором у којем се додирују и прожимају јавно и приватно, социјално и интимно. У том међупростору дефинишу се односи између себе и других, а специфична енергија тог места, његов појединачни идентитет, одређују се начином на који се разрешава тензија између зближавања и дистанцирања. Тај амбивалентни статус кафане посебно долази до изражаја у ауторовом размишљању о духу бечког кафеа са низовима сточића са по једном столицом: „Da li je to pokušaj da se živi kao posmatrač, ili samo predah, gledanje u sebe, zaokruživanje vlastitog magnetnog polja?” (Исто: 110).

Великићева перцепција Беча се надовезује на стереотип о Бечу као „nostalgičnoj austrougarskoj prestonici” и као граду „koji na književnoj mapi Europe postoji zaustavljen u vremenu svoje davne slave, u dobu belle époque” (Јерговић 2015). Реконструкција овог стереотипа изграђује се из субјективизоване ауторове перспективе, из које слика града настаје као непосредно посматрана и проживљена стварност. Рефлектујући своје осећаје и утиске града, аутор препознаје у сталном призивању прошлости тај *посебни код заједнице којим се ствара и очува „дух места”* (в. Азарова 2005: 7) и који управља нормама понашања, обезбеђујући континуитет културних значења простора. Уочавајући константе као суштину Беча, Великић предлаже један хедонистички третман континуитета – „ne ruko trajanje, već uživanje u tom trajanju”, чије је извориште естетско уживање у *поновљеном тренутку* читања Кушњевевића и властито искуство живљења и уживања у атмосфери града.

Ако је Беч у виђењу Великића оличење континуитета, Трст је град дисконтинуитета и поремећеног ентитета. За разлику од есеја посвећених Берлину и Бечу, интертекстуалне стратегије у есеју „Трст, кулисе једног града”

не изграђују се на саодносу с конкретним књижевним текстовима, него се испољавају у испреплетености различитих културних кодова, реминисценција, асоцијација и стереотипа. Већ наслов изговара једну од референтних тачака интертекстуалног дијалога уводећи стереотипну метафоризацију града кроз амблематику топоса „*theatrum mundi*”. Наслов је експлицитан и у погледу поступка театрализације урбаног простора, који се на почетку есеја повезује с двоструком перспективизацијом града – из позиције дистанцираног посматрача „представе” Трст „која је *puno tri decenija bila na repertoaru Jugoslovena*” (Великић 2010: 147) и из позиције учесника у тој истој представи. Из те двоструке перспективе путем стапања личног и колективног искуства слика града се ретроспективно конструише у знаку иронијског виђења Трста као сцене масовног потрошачког спектакла. Али та стереотипна представа је одмах релативизирана одвајањем личног од колективног и преусмеравањем погледа са видљиве сценографије урбаног на невидљиве аспекте града и на уочавање другачијих представа на позорници политичке и културне историје.

У истраживању културно-историјских слојева града метафора позоришта уступа место митском обрасцу „подводнога града”, чиме је обележена једна од битних историјских метаморфоза Трста – силазак са позорнице Аустроугарске монархије и нестанак света који је град репрезентовао. Промислање аустроугарског наслеђа неминовно се повезује с питањем Средње Европе, али Великић се превише не бави тим питањем, уочавајући клише-тираност и истрошеност појма у актуелним културолошким дискурсима. Његова је пажња усмерена на ревидирање устаљене представе о граду као простору културне и духовне рестрикције.

Идући траговима отисака који су у граду оставили различити писци, аутор рекреира слику Трста као космополитског града који је некад неговао славу уточишта културних писаца европског модернитета. Из те визиуре град је концептуализован као место различитости и препознавања другости самога себе. Посредована цитатом Тонка Маројевића, та верзија Трста функционише у целини текста као контрапункт устаљеним стратегијама тривијализације слике града и приказује га као простор специфичног културног поднебља.

Док је у есејима посвећеним Берлину, Бечу и Трсту тематизација града заснована на комплементарности или контрадикторности личног и колективног искуства конкретног урбаног простора, у есејима о Будимпешти, Урбину и Матерсбургу преовлађује лична интимистичка интонираност. Реконструкција слике града у функцији је психолошког самопосматрања и емотивне самоспознаје прозног субјекта. И у овим есејима је уочљиво присуство низа литерарних и културних реминисценција, али је ипак њихова доминантна структура монолошка. Мада су посвећени конкретним градовима, ови текстови не могу бити читани само у кључу путописног дискурса будући да је град у њима пре свега простор унутрашњег света, а визија града настаје као пројекција ауторефлексије ауторског субјекта, који пројектује на град виђење самог себе. Тај начин тумачења есејистичке теме предочава битно генеричко својство есеја у којему се, по речима Епштејна, Ја конституише у *непосредној корелацији са самим собом* (в. Епштејн 1988: 335–336).

У овим текстовима тематизација града полази од (ауто)биографског сећања на детињство и одрастање и развија се у правцу рекапитулације интимних доживљаја и дефинисања властитог односа према свету: „То је *dalek* stvarnost. Niz intimnih prizora, kolekcija privatnih sećanja, nestalna kolekcija koja se svakodnevno menja, koja i mene menja, nikada mi ne dopuštajući da sa sigurnošću znam gde sam, u kom gradu i kom vremenu” (Великић 2010: 167). Исказана у есеју „Матерсбург, град-интервал”, та пишчева рефлексивна синтетизира и формулише унутрашњи смисао којим се у ауторовој свести повезују различити градови: спознаја самог себе као стално променљивог идентитета. Путовање се показује као кључни инструмент те спознаје до које се долази путем испитивања самог себе на „прелазу између прошлости и будућности, између могућег и стварног, у тачки [...] подударана „Ја” са садашњошћу” (Епштејн 1988: 344).

Аутобиографска димензија намеће се као конститутивна за структуру есеја „Будимпешта, сасвим лично”, који, за разлику од текстова посвећених Урбину и Матерсбургу, не тематизује кратки боравак у страном граду, него се усредсређује на испитивање начина култивисања осећања удомљености у туђем граду. Спајањем ретроспекције и актуелне рефлексивне есеј се одвија у реконструкцији нарастајућег искуства града – од детињих успомена и сећања на изгубљеност у граду „на Истоку” до повратка у Будимпешту „*opako kako se neki ljudi vraćaju kući*”. Сећање на изгубљеност у граду у тражењу призора са црно-белих гравира – „*prizor koji u svojoj intimnosti nije postojao na retuširanim kolorima Budimpešte izloženim u trafici [...]*” (Великић 2010: 118), садржи важне метафоричке конотације, које упућују на интимитет као кључно исходиште кодирања слике града и истовремено указују на амбивалентни однос према реалности града, у којем се лично и објективно мешају и преклапају. Слика града представља скупину личних сећања, интимних доживљаја, детаља, локација и сусрета који су омогућили да се туђе место препозна као своје.

Иако се према биографској позадини дела Будимпешта препознаје као град егзила, аутор одустаје од промишљања града у категоријама бездомности и неприпадности. Супротно томе, његова је пажња фокусирана на распознавање града као места припадности и на конструисање себе самог као обитаваоца тог града. Тиме је есејистичка нарација усмерена на разоткривање путева којима се постаје обитавалац града – обликовање слике града у властитом памћењу, успостављање нових свакодневних ритуала, проналажење своје људске заједнице, те коначно – преображавање туђег места у поново нађени дом.

Конструисање унутрашње, интимне мапе града није само кључни механизам присвајања места него и начин превазилажења трауме егзила и осећаја изгубљености. Размишљајући о свом сину, писац закључује да је он „*time za sebe izumeo prostor u koji može da se nastani kao da je tu oduvek bio*” (Великић 2010: 122).

Размишљања о туђем језику у есеју о Будимпешти указују на посебну димензију присвајања града. Питање језика Великић не поставља у вези с

проблемима комуникације, нити с тачке гледишта издвојености језичке свести која је имплицитна егзилантском писању. Опис језика који оставља утисак да је састављен само од непреводивих властитих имена, „која именује нешто јединствено, неponovљиво, једну особу која једина luta кроз свет са тим именом” (Исто: 123), рефлектује свест о властитом лутању у међупростору својег и туђег у којем се сусрет с другим језиком доживљава у тензији између субјективног осећаја испуњеног смисла и недокучивости објективних значења речи. Незнање језика не лишава аутора разумевања. Разумевање се не заснива на дословном преводу значења, него на дочаравању те специфичне духовне ауре језика, која зрачи отвореношћу и у којој се човек осећа као код куће. Одређујући свој однос према туђем језику у категоријама присности и интимности, аутор есеја „Будимпешта, сасвим лично” поново потврђује своју тежњу и свој покушај да самог себе пронађе у простору града.

Интимистичка пројекција града разоткрива се у различитим верзијама у есејима „Урбино, град на крају света” и „Матерсбург, град-интервал”. Функција путописне компоненте у тим есејима сведена је на уоквирење субјективистичког разматрања конкретних градова, а удео аутобиографске ретроспекције, у поређењу с текстом „Будимпешта, сасвим лично”, умногоме је редукован. Али управо присуство аутобиографског начела је од пресудне важности за обликовање пишчеве субјективне географије градова у којој су два посве различита града европске провинције доведена у везу кроз властито искуство живљења у простору географске и културне измештености.

У есеју „Урбино, град на крају света” успомена на тај простор остаје неисказана, али се препознаје у аутореклепсији и у фигури „градова кроз која се не пролази”. Почетак есеја „Матерсбург, град-интервал” је експлицитнији у том погледу јер повезује актуелни доживљај града на граници с реминисценцијом на град одрастања и фигуративним поистовећивањем двају градова кроз јединствену метафору „града-интервала”.

Читане у кључу уобичајеног путописног дискурса, визије Урбина и Матерсбурга на почетку текстова испољавају се као пројекције познатих значења на простор непознатих градова (уколико и у том случају делује општепознати принцип *да човек види оно што зна*). Успостављање аналогија у том контексту је исто тако уобичајени механизам упознавања и присвајања нове стварности. Али Великићева инструментализација тих поступака обележена је упечатљивом индивидуалношћу и посебношћу уметничких решења. Есејистички субјекат у овим есејима конструише се као „средиште мноштва унутрашњих призора и времена” (Симеонова 2012: 81), при чему Урбино и Матерсбург губе своја значења конкретних локалитета и претварају се у химеричне просторе у којима се прошлост и садашњост стапају, а своје и туђе, стварно и нестварно, интимно и универзално мешају се и огледају једно у другоме.

Мали град Урбино појављује се на унутрашњој мапи писца у потрази за другим идентитетом и идеалним склоништем. Долазак у град изневерава ауторова очекивања да пронађе своје место спаса; уместо тога он се обрео на сцени летњег карневала. Мада је феномен карневала преоптерећен симбо-

личким значењима, аутор одустаје од детаљнијег описа карневалске атмосфере и од одвијања слике града у правцу профанизације културног памћења – претварање инцидентног историјског спектакла у тривијалну туристичку атракцију се успут помиње. Топос карневала је пре свега у функцији композицијског оквира, којим се заокружује виђење града у знаку спајања времена, које има контрадикторна значења у пишком тумачењу – као отвореност према другачијим димензијама стварности, али и као затвореност у зачараном кругу постојања.

Скоковитом променом перспектива, при чему се увиди у историју и географију града преплићу с ауторовим субјективним опажањима, асоцијацијама и рефлексијама, конструише се специфична визура кроз коју се град сагледава и доживљава као место изгубљености, тишине и изолованости. Акумулација синономних значења изолованости и тајанствености и призивање митских образаца „уклетог града” и „митског змаја” сугеришу осећање нереалности и мистериозности градског амбијента и отварају простор за увођење метафизичке димензије у тумачење града. Усмереност на ту димензију уочљива је на крају текста. На амблематизам тишине и тајанствености које аутор приписује граду, надовезује се опис чувене слике *Идеални град*. У пишком виђењу приказ безљудног утопијског града ствара утисак „декириковске тишине”. Уписивање те импресије у композицију ренесансног уметника и помињање оснивача метафизичке школе сликарства Ђорђа де Кирика, који је инсистирао на „метафизичкој егзистенцији” слике, доводи до прекодирања доминантних сигнала града. Од ендемских карактеристика, тишина и изолованост претварају се у универзалне знакове људске тежње ка утопијским идеалним просторима. У оваквом контексту доживљај Урбина и перцепција слике неизвесног сликара стапају се у јединствену визију пишковог пронађеног „идеалног града” у којој се „napuštena, ali ne i zapuštena železnička stanica” испољава као знак „da se u okviru tog spokoja zapravo odigrava nešto drugo [...] da su na tom platnu zapravo prisutni i neki drugi znaci” (Де Кирко у Јовановић 2005: 88). Али поента делује као контрапункт тој визији призивајући на место тишине „грч људске присутности” на *позорници света*, где се одувек игра један те исти апсурдни спектакл.

Као у већини Великићевих есеја, посвећених граду, и у последњем тексту књиге „Матерсбург, град-интервал” визија града кодирана је још на почетку субјективним ауторовим доживљајем да је „допутовао нигде”. Увођењем те утопијске димензије, пишчева пажња се фокусира на промишљање властитог осећања измештености и на редефинисање властитог искуства живљења. У оваквом контексту посебно се испољава разлика између виђења града одрастања у почетном тексту књиге и у есеју којим се књига завршава. Док је слика Пуле у тексту „Лавља шапа” обојена присношћу и интимношћу сентименталне детиње успомене, у есеју „Матерсбург, град-интервал” визура писца је изведена изнад сентименталног осећања и обележена трауматском спознајом историјских померања и нестабилности државних и политичких граница. Лични ауторски код града одрастања није „лавља шапа”, већ лиминалност и граничност, чије је преживљавање заострено до анихилације

властитог егзистенцијалног положаја у времену и простору. Тренутак боравка у Матерсбургу доживљава се у тензији између суочавања с искуством измештености и покушаја његовог превладавања кроз рефлексивну визију свеповезаности места, појава и људи.

Тематизација града у есеју се одвија на два плана – спољашњем, којим је назначена реална географија и топографија града, и унутрашњем, у којем се као доминантни поступак намеће уписивање одсутног у простору града. Однос између тих двају планова се разоткрива у пишчевом самопромаатрању, у којем се анализа субјективних опажања и импресија спаја с рефлексјама о уопштеним категоријама истоветности и различитости, раздаљине и блискости, подељености и спојености. Град на граници од места измештености претвара се у место стапања разлика у којем границе између својег и туђег нестају, а стварно и имагинативно се мешају.

Град који израста на хоризонту субјекта настаје из илузивног доживљаја *veћ viђеног*, који се наставља у промаатрању одсутног призора из Бертолучијевог филма „Стратегија паука”; лутајући градом у жељи да дочара посебну атмосферу места, писац наилази на неку само њему видљиву улицу са кућом „*koja se, zapravo, i ne nalazi u Matersburgu nego u Beogradu*”. Поигравање фиктивног са реалним, стапање временских димензија, интимних сећања и културних реминисценција сугерише, као и у есеју посвећеном Урбину, осећај химеричности и нереалности амбијента, који је поново кодиран знаком „декирковске тишине”. Али важнија од пројекције те аутоугестије је сама потреба за повезивањем, која делује као основни принцип субјективизације стварности у есејистичкој рефлексји и којом се лични хоризонт отвара према уопштеним питањима човекове егзистенцијалне ситуације. Пишчева усредсређеност на тачну локализацију града на железничкој мапи испољава свој уметнички смисао у развијеној метафоризацији шина, колосека и челичних линија, „*kojima se razdaljine dodiruju u bliskosti*” и све се повезује у јединствен свет. Субјективна визија града, која је артикулисана из потпуно личне перспективе, прераста у свеобухватну визију света.

Поетика контрапункта, која је својствена пишчевом есејистичком стилу, функционише и у овом тексту. Визија свеповезаности, која сугерише осећање пронађеног смисла, на крају дела је апострофирана поновним враћањем у међупростор људског живота изговарајући недокучивост и несагледивост онг „*сада*” *које живимо* и које је увек *интервал у интервалу*.

У Великићевој књизи *О писцима и градовима* град, који по Барту „је дискурс и тај дискурс је заиста језик” (Барт 1998: 13), настаје у сусрету различитих језика, фикцијских и нефикцијских наратива, културних текстова и културних кодова. У том сустицању различитости се увек испољава индивидуалност есејистичког Ја, које управља конструкцијом слике града, кодирајући стварност у своју посебну субјективну верзију.

ИЗВОРИ

Великић 2010: D. Velikić. *O piscima i gradovima*. Novi Sad: Akademska knjiga.

ЛИТЕРАТУРА

- Азарова 2005: В. Азарова, За някои подредби между „свое” и „чуждо” или изкуството да обитаваш, у: *Кафенето като дискурс*, съст. Г. Краев. София: Издателство на Нов български университет, 7–11.
- Барт 1998: Р. Барт, Семиология и урбанизъм, у: *Литературен вестник*, 31, 12–13.
- Епштејн 1988: М. Эпштейн, На перекрестке образа и понятия (эссеизм в культуре Нового времени), у: *Парадоксы новизны. О литературном развитии XIX–XX веков*. Москва: Советский писатель, 334–374.
- Јерговић 2015: М. Jergović, Dragan Velikić: Puljanin, у: *Subotnja matineja*. www.jergovic.com/subotnja-matineja/dragan-velikic-puljanin/ 15.10.2016.
- Јовановић 2005: А. Jovanović, Grad kao centralna metafora Najpolovog romana *Enigma dolaska*, у: *Grad u jeziku, književnosti i kulturi*, Beograd: Philologia, 85–95.
- Симеонова 2012: Г. Симеонова, Пространства на другостта (По материали от Русе), у: *Градът: обживяване на пространството*. Ред. Г. Симеонова. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов”, 35–105.
- Фуко 2006: М. Фуко. Другие пространства, у: *Интеллектуалы и власть: избранные политические статьи, выступления и интервью*. Часть 3, Москва: Праксис, 191–204.

Ина И. Христова

ЕВРОПЕЙСКИЕ ГОРОДА С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ДРАГАНА ВЕЛИКИЧА:
О ПИСАТЕЛЯХ И ГОРОДАХ

Резюме

В статье рассматриваются специфические стратегии эссеистической интерпретации города, которые применяет Др. Великич в книге *О писателях и городах*. Предметом анализа является сочетание различных перспектив и разных контекстов в развёртывании эссеистической концептуализации города; переплетение личного опыта и субъективного восприятия с диалогом с литературной и культурной традицией. Анализ приводит к выводу, что эссеистическая интерпретация города в книге Великича выявляет и подтверждает суть жанра, *направленного*, по словам М. Эпштейна, на *самораскрытие и самоопределение индивидуальности*.